

- شنبه ۸ دی ۱۴۰۳**
- سال هفدهم - شماره ۳۰۲۸**

بیم آن داریم که در آینده اثری از چمن‌های فاخر همدان وجود نداشته باشد

مشارکت مردم راز موفقیت پروژه‌های بازآفرینی

استاد و طراح شهری مطرح کرد:

وی با بیان اینکه این بافت‌های سکونتی در هر

شهری با توجه به ویژگی‌های اقلیمی، فرهنگی و تاریخی آن ساختار، شکل و گونه‌های مختلف و متنوعی داشتند، گفت: در شهر همدان حدود ۵۰ تا ۶۰ محله فاخر قدیمی داشتیم که بنا به داشتن چشمه‌ها، قنات‌ها، فضای سبز، درختان کهنسال و قدیمی و محوطه سبزی که در مرکز این محلات وجود داشت؛ چمن نامیده می‌شدند.

وی ادامه داد: چمن‌ها در واقع بیشتر معطوف به مرکز محلات بودند و اجزای تشکیل‌دهنده آن‌ها شامل خانه‌ها و فضاهای سنتی، مجموعه بازارچه محله، مسجد در مرکز محله و حمام قدیمی بود.

این طراح شهری اظهار کرد: در بعضی محلات فضاهای جانبی مثل زورخانه نیز وجود داشت اما وجه مشترک همه این محلات بازارچه، مسجد و حمام بود که در طول تاریخ مشاهده می‌شود.

برای حفظ چمن‌های همدان باید با مطالعه هر محل ویژگی‌های زمینه‌گرایی که در آن وجود دارد را شناسایی کرده و سپس پروژه‌های محرک توسعه و طراحی‌های متناسب با آن محله را پیشنهاد و پیش‌بینی کنیم.

■ شکل‌گیری چمن‌های همدان مربوط به دوره قاجار است

سجاذزاده تصریح کرد: شکل‌گیری بافت و ساختار چمن‌های همدان بیشتر مربوط به دوره قاجار است و بنا به ویژگی‌های طبیعی،

سپهرغرب، گروه گردشگری – شهره کرمی؛ استاد و طراح شهری در گفت‌وگو با سپهرغرب با بیان اینکه بیم آن داریم که در آینده اثری از چمن‌های فاخر همدان وجود نداشته باشد، گفت: برای احیای محلات نیازمند سند جامع بازآفرینی و مطالعه هستیم.

همدان در گذشته حدود ۳۰ کوی داشته که به دو صورت «اگره» و «مطّوّل» یا «دراز» طراحی شده بودند و وسط هر یک از این محله‌ها میدانچه‌ای بوده که در اطراف آن حوض آب، چاه، چشمه و قنات، چمن و گلکاری وجود داشته که به چمن معروف بوده است.

در اطراف این میدان مسجد، حَقّام، نانوایی، قصابی و چند دکان بقّالی و عطّاری وجود داشته و همه آنچه اهلی محل برای زندگی روزمره خود احتیاج داشته‌اند در اختیارشان قرار می‌داده است.

محلات قدیمی هر شهر در اصل نماد هویت فرهنگی و تاریخی آن است که نشان می‌دهد مردم در گذشته چگونه می‌زیسته‌اند، خانه‌ها، مساجد، حمام‌ها و معماری خاص هر یک از این مناطق بیانگر معماری خاص و هنر هر شهر به‌حساب می‌آید که امروزه می‌تواند برای گردشگران مورد توجه باشد اما مسئله مهم این است که ابتدا باید این محلات و بافت قدیمی آن‌ها حفظ شود تا آیدنگان نیز بتوانند نمادی از گذشته دور را نظاره‌گر باشند.

با توجه به اهمیت این موضوع در خصوص نقش چمن‌های همدان و وضعیت امروزشان با استاد دانشگاه بوعلی سینا همدان و طراح شهری گفت‌وگو کرده‌ایم که در ادامه می‌خوانید:
حسن سجاذزاده با اشاره به اینکه در شهرسازی ایرانی مفهومی به نام محله داریم، اظهار کرد: از گذشته رکن اصلی بافت‌های سکونتی شهرهای ایرانی اسلامی را محلات تشکیل می‌داده است. **■ در همدان حدود ۶۰ محله فاخر قدیمی داشتیم**

احساس کنند که در آن پروژه نقشی ندارند و فقط آسیب‌ها و مزاحمت‌های آن نصیب‌شان می‌شود، موفق نخواهد بود، گفت: به طور مثال در طرحی که هم‌اکنون در محله کبابیان در حال اجراست ممکن است مردم در کوتاه‌مدت مقاومت نکنند اما در درازمدت از آن محله کوچ می‌کنند و یا همکاری و تعامل لازم را نخواهند داشت.

اگر پروژه‌ای تعریف شود که در حوزه گردشگری موفق باشد اما مردم احساس کنند که در آن پروژه نقشی ندارند و فقط آسیب‌ها و مزاحمت‌های آن نصیب‌شان می‌شود، موفق نخواهد بود

■ توسعه و بازآفرینی براساس نیازسنجی، امکان‌سنجی و بستر هر محله در نظر گرفته شود
وی ادامه داد: بنابراین راه حل این است که همچون کشورهای توسعه‌یافته، با یک رویداد مشارکت‌محوری و مردم‌محوری جلساتی با مردم برگزار و بر اساس نیازسنجی، امکان‌سنجی و بسترسازی، الگویی توسعه و بازآفرینی هر محله را شناسایی کنیم.

■ برای هر محله نسخه شفافبخش جداگانه ارائه شود

این طراح شهری با تأکید بر اینکه این به معنی این است که برای هر محله نسخه شفافبخش جداگانه ارائه شود، گفت: اگر بخواهیم همه محلات را با یک نسخه نجات دهیم امکان ندارد، باید برای هر منطقه با مطالعه درست نسخه مخصوص به خود آن را تجویز کنیم.

■ برای توسعه برخی چمن‌های همدان پیشنهادهاتی مطرح شده
وی با بیان اینکه با تجربه‌ای که در سه محله کلپا، حاجی و کبابیان داشتیم برای توسعه هر منطقه پیشنهادهایی عنوان شد، گفت: در نهایت باتوجه به اینکه محرک توسعه محله حاجی، ظرفیت‌های اجتماعی و فرهنگی آن است پروژه‌هایی با توجه به این ظرفیت‌ها تعریف کردیم، به‌طور مثال پیشنهاد دادیم، حمام قدیمی محله حاجی که قبلاً موزه بود به سفره‌خانه تبدیل شود که هم‌اکنون نیز با اینکه کامل نیست اما خوشبختانه توانسته تا حد زیادی گردشگر جذب کند.

این طراح شهری ادامه داد: برای محله کبابیان محرک توسعه‌ای که پیشنهاد شد، ظرفیت‌های گردشگری مانند خانه‌های بومگردی و فضاهای جدید بود و در محله کلپا ظرفیت‌های فرهنگی و اجتماعی را پیشنهاد دادیم.

سجاذزاده اظهار کرد: راه حل آن است که با مطالعه هر محل ویژگی‌های زمینه‌گرایی که در آن محله وجود دارد را شناسایی کرده و پروژه‌های محرک توسعه و طراحی‌های متناسب با آن محله را پیشنهاد و پیش‌بینی کنیم.

وی در ادامه تصریح کرد: البته همه این موارد باید با مشارکت مردم باشد؛ چراکه در بسیاری از تجربی که در ایران شاهدیم تجربه موفقی نبوده چون فقط در حد نقشه‌کشی و طرح روی کاغذ بوده است.

■ مشارکت مردم راز موفقیت پروژه‌های بازآفرینی

این استاد دانشگاه بوعلی سینا همدان عنوان کرد: پروژه‌های بازآفرینی زمانی موفق خواهند بود که مردم از آن اطلاع و در آن مشارکت داشته و در سود و زیان آن دخیل باشند.

■ نقش مردم در بازآفرینی مشخص باشد
سجاذزاده با اشاره به اینکه اگر پروژه‌ای تعریف شود که در حوزه گردشگری موفق باشد اما مردم

توپوگرافی و وجود چشمه‌ها و قنات‌ها هر یک شکل متنوعی داشته‌اند، برخی چمن‌ها مانند محله کولانچ، آقاجانی‌بیگ و حاجی ساختارشان به‌صورت خطی است و بافت برخی از آن‌ها مانند محله کلپا و کبابیان به‌صورت هسته‌ای و مرکزی است که شکل آن‌ها برگرفته از ویژگی‌های زیرساخت سبزی است که در این چمن‌ها وجود داشته است.

وی عنوان کرد: از بین ۵۰ تا ۶۰ محله قدیمی شهر همدان، شاید کمتر از تعداد انگشتان دست، آثار از آن‌ها باقی مانده که این نیز دست‌کموش تخریب و تغییر شده‌اند؛ اما می‌توان امیدوار بود که این مناطق حفظ و احیا شوند.

■ بیم آن داریم که در آینده اثری از محلات فاخر وجود نداشته باشد

وی با ابراز اینکه محله کبابیان، کلپا، حاجی و چند محله دیگر قابلیت احیا و حفظ دارند، گفت: متأسفانه این مناطق همواره دستخوش تغییر و تخریب هستند و بیم آن داریم که در چند سال آینده اثری از این محلات فاخر وجود نداشته باشد.

این استاد دانشگاه بوعلی سینا همدان درخصوص چگونگی احیای این چمن‌ها برای رونق گردشگری توضیح داد: سال ۹۲ به استاندار وقت پیشنهادی ارائه دادیم که در آن سه محله را برای بررسی انتخاب کرده بودیم اما متأسفانه مدیریت شهری به مطالعاتی که از سوی دانشگاه بوعلی انجام شد بود توجهی نکرد.

■ برای احیای محلات نیازمند سند جامع بازآفرینی و مطالعه هستیم

سجاذزاده ادامه داد: به طور کلی برای احیای این محلات و حفظ و ارائه این گنجینه‌ها به گردشگران باید یک سند جامع احیا و بازآفرینی و یک مطالعات جامع در مورد چمن‌ها و محلات قدیمی همدان در دستور کار قرار گیرد و بر اساس ویژگی‌ها، ویژگی‌ها، ظرفیت و استعدادهای هر محل، پروژه‌های محرک توسعه تعریف شود.

خانه‌هایی که اصالت را در طاقچه‌های خود جای داده‌اند

راهنمای گردشگری و کارشناس تاریخ با بیان اینکه استفاده از این خانه‌ها ممکن است معاینی به همراه داشته باشد، ادامه می‌دهد: در اقامتگاه‌ها ممکن است شکل کلی ساخت، تغییر زیادی پیدا کند و موارد زیادی به آن اضافه یا کم شود، با این حال با نظارت صحتح می‌توان فعالیت‌های مثبتی انجام داد، نکته دیگر، هزینه‌های اقامت در این نوع اقامتگاه‌ها و خانه‌های تاریخی است که می‌توان گفت بیشتر می‌تواند توسط قشر متوسط به بالا و گاهی برای جشن‌های آنچنانی و گران‌قیمت مورد استفاده قرار می‌گیرد، با این حال، استفاده از قیمت و کیفیت مناسب و جذب پرسنل متخصص و بااخلاق می‌تواند در جذب گردشگر در این نوع خانه‌ها مؤثر باشد.

گلی‌پور با اشاره به خانه‌های تاریخی و بوم‌گردی در شهرستان‌ها و نقش آن‌ها در جذب گردشگر به این مناطق می‌گوید: چالش اصلی که در این مسیر وجود دارد، هزینه‌های سنگین است و اگر مورد استقبال قرار نگیرد، برای فرد ضرر به بار می‌آورد؛ گردشگران در شهری همچون اصفهان، فقط نقاطی مانند میدان نقش جهان را می‌شناسد، در صورتی که گنجینه‌ها به آثار تاریخی بسیار زیادی وجود دارد، برای مثال، کاروانسرای امین‌آباد پس از شهرضا، کاروانسرای است که ثبت جهانی شده و توسط دیه سرمایه‌گذار به اقامتگاهی سنتی تبدیل شده، اما به‌دلیل خارج از شهر بودن، با استقبال زیادی مواجه نشده است. وی تصریح می‌کند: در این راستا، باید توجه داشت که سفرهای مردم، نباید تنها به ایام نوروز محدود شود، ایران دارای ظرفیت‌های زندگی‌های شهری و آپارتمانی خواهد بود.

■ چالش‌ها و فرصت‌های استفاده از خانه‌های تاریخی

www.sepehrpress.ir